

**NASTAVNO – NAUČNOM VEĆU
STOMATOLOŠKOG FAKULTETA U BEOGRADU**

Nastavno- naučno veće Stomatološkog fakulteta, Univerziteta u Beogradu je na IV redovnoj sednici u školskoj 2016/17. godini, održanoj 25.04.2017. godine, donelo odluku zavedenu pod brojem 3/36 o imenovanju komisije za ocenu i odbranu završene doktorske disertacije dr Aleksandre Čolović pod nazivom:

**„Mogućnosti prevencije oralnih oboljenja kod dece obolele od epidermolysis bullosa
dystrophica“**

Na osnovu pregleda priloženog materijala, komisija u sastavu prof. dr Mirjana Ivanović, prof. dr Jelena Mandić i doc. dr Svetlana Popadić podnosi Nastavno-naučnom veću sledeći

IZVEŠTAJ

Kandidat dr Aleksandra Čolović je rođena 07.11.1980. godine u Beogradu. Završila je Prvu beogradsku gimnaziju 1999. godine. Na Stomatološkom fakultetu, Univerziteta u Beogradu, diplomirala je u februaru 2010. godine sa prosečnom ocenom 9.5. Pripravnički staž je obavila na Klinikama Stomatološkog fakulteta u Beogradu, a 2011. godine je položila stručni ispit. Od 2010. godine student je Doktorskih akademskih studija – Bazična i klinička istraživanja u stomatologiji, Stomatološkog fakulteta, Univerziteta u Beogradu. Položila je sve ispite predviđene planom i programom sa prosečnom ocenom 9.25.

Angažovana je od strane Stomatološkog fakulteta u Beogradu za izvodjenje praktične nastave na predmetima Preventivna stomatologija i Oralna higijena, na Klinici za dečju i preventivnu stomatologiju, od 2015-2017. Od 2014. godine je instructor iTOP-a za Srbiju

(individualni trening oralne profilakse), a od 2016. godine učestvuje kao instruktor na međunarodnim iTOP-skupovima u Pragu i Atini. Bila je član organizacionog odbora na dva nacionalna i jednom međunarodnom kongresu.

U okviru usavršavanja iz oblasti retkih bolesti učestvovala je na dva nacionalna kongresa 2013. i 2015. godine, na međunarodnom kongresu održanom u Zagrebu 2016. godine kao i na brojnim seminarima i radionicama iz ove oblasti. Takođe, na stručnom usavršavanju u centru za obolele od epidermolysis bullosa dystrophica – EB Haus u Salzburgu boravila je 2016-te godine.

Kandidat dr Aleksandra Čolović do sada je publikovala, odnosno prezentovala na nacionalnim ili međunarodnim kongresima sledeće radove:

1. **Čolović A**, Jovičić O, Stevanović R, Ivanovic M. Oral health status in children with inherited dystrophic epidermolysis bullosa. Vojnosanitetski pregled 2016
DOI:10.2298/VSP151023159C
2. **Čolović A**, Jovičić O, Mandinić Z, Juloski J, Kosanovic D. Challenges in dental treatment of children with dystrophic epidermolysis bullosa. 13th Congress of the European Academy of Paediatric Dentistry 2016. Abstract Book: 180.
3. Kosanović D, Beloica M, Mandinić Z, Vuković A, **Čolovic A**. Adhesive bridge reinforced with fiber post in treatment of premature tooth loss.13th Congress of the European Academy of Paediatric Dentistry 2016. Abstract book: 105.
4. Mandinić Z, Mandić J, Vuković A, Tekić J, **Čolović A**. Treatment of traumatic extracted tooth – a case report. 21st Congress of Bass, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina 2016: Abstract Book:36.
5. Stevanović R, Jovičić O, **Čolović A**. Stanje mlečnih zuba kod dece obolele od akutne leukemije. Vox Scientiae Pharm –Health, Bosna i Hercegovina 2016:4(1):3-8.
6. Ivanović M, Mandić J, Kosanović D, **Čolović A**. Decoronation and fibre-post reinforced adhesive bridge: a case report. 10th Interim seminar and workshop of the European Academy of Paediatric dentistry, Italy 2017: Abstract Book: 46.
7. **Čolović A**, Jovičić O, Spasenovic S, Paunović M, Sekulic A. Specifičnosti primene

profilaktičkih mera kod osoba obolelih od epidermolysis bullosa dystrophica. I kongres preventivne stomatologije, Beograd 2016; Zbornik sažetaka:34.

8. Sekulić A, Jovičić O, Paunović M, **Čolović A**. Značaj informisanosti roditelja u očuvanju oralnog zdravlja djece. I kongres preventivne stomatologije, Beograd 2016; Zbornik sažetaka:39.
9. Paunović M, Jovičić O, **Čolović A**, Sekulić A. Preventivne i profilaktičke mere kod pacijenata sa Morbus Morquio. I kongres preventivne stomatologije, Beograd 2016; Zbornik sažetaka:44-45.
10. Spasenović S, Carevic M, Nedeljković V, **Čolović A**. Učestalost cirkularnog karijesa kod trogodišnjaka u opštini zvonik. I kongres preventivne stomatologije, Beograd 2016; Zbornik sažetaka:54.
11. Stanić J, Jovičić O, **Čolović A**, Paunović M. Epidermolysis bullosa u dečijoj stomatologiji. II kongres dečije i preventivne stomatologije, Beograd 2015; Zbornik sažetaka:43-44.
12. Petreski S, Jovičić O, Bogdanovic N, **Čolović A**. Epidermolysis bullosa- Izazov za stomatologe. II kongres dečije i preventivne stomatologije, Beograd 2015; Zbornik sažetaka:44.
13. Sekulic A, Jovičić O, Šoškić V, **Čolović A**. Konzervativno liječenje periapikalnih lezija. Prolećni simpozijum dečje stomatologije, Beograd 2017; Zbornik sažetaka:54.
14. **Čolović A**, Živković R, Perić M, Stančić I, Martinović Ž. Savremene kliničke procedure u zbrinjavanju abrazionih lezija. XIX simpozijum protetičara Srbije, Kopaonik 2012; Zbornik sažetaka:101.
15. Popovac A, Stančić I, Živković R, Radović K, **Čolović A**, Lapčević A. Estetika-osnovni kriterijum savremene stomatologije. XIX simpozijum protetičara Srbije, Kopaonik 2012; Zbornik sažetaka:49-50.

Nastavno-naučno veće Stomatološkog fakulteta, Univerziteta u Beogradu je na VIII redovnoj sednici u školskoj 2015/16. godini, održanoj 06.09.2016. godine i zavedenoj pod brojem 3/118, usvojilo pozitivan izveštaj stručne komisije za ocenu predloga teme i imenovalo prof.dr Oliveru Jovičić za mentora ove doktorske disertacije.

Doktorska disertacija dr Aleksandra Čolović napisana je na 147 strana, raspoređenih u 9

poglavlja: Uvod, Ciljevi istraživanja, Materijal i metode, Rezultati, Diskusija, Zaključci, Literatura, Dodaci i Biografija. Dokumentovana je sa 71 tabelom, 11 grafikona i 10 slika.

U **Uvodu** kandidat opisuje izuzetno retko oboljenje epidermolysis bullosa odnosno njegov najteži podtip epidermolysis bullosa dystrophica putem definicija, klasifikacija, epidemiologije, genetske osnove i dijagnostike ovog teškog oboljenja. Pored navođenja brojnih sistemskih promena koje su posledica epidermolysis bullosa dystrophica, posebna pažnja je posvećena oralnim manifestacijama koje u značajnoj meri remete normalnu funkciju orofacijalnog sistema obolelih osoba. Kandidat navodi da pregledom literature nije utvrđena genetska osnova oralnih promena kod epidermolysis bullosa dystrophica, a takođe da ne postoje ni studije koje se bave učinkom primene preventivnih mera na stanje oralnog zdravlja pacijenata obolelih od epidermolysis bullosa dystrophica, koje kao neagresivne i lake za izvođenje predstavljaju generalnu preporuku za ovu grupu pacijenata.

U poglavlju **Ciljevi istraživanja** jasno su navedeni ciljevi studije i hipoteza istraživanja:

- Utvrditi nivo znanja i mišljenja roditelja o primeni preventivnih i profilaktičkih mera u stomatologiji i kvalitetu stomatološke zaštite obolele dece;
- Na prvom pregledu registrovati i uporediti stanje mlečnih i stalnih zuba, stanje oralne higijene, i stanje gingive pacijenata obolelih od epidermolysis bullosa dystrophica i zdrave kontrolne grupe;
- Registrovati stanje mlečnih i stalnih zuba pacijenata obolelih od epidermolysis bullosa dystrophica na sva tri pregleda;
- Uporediti i utvrditi da li je značajno promenjeno stanje mlečnih i stalnih zuba pacijenata obolelih od epidermolysis bullosa dystrophica kroz sva tri pregleda u zavisnosti od sprovođenja preventivnih i profilaktičkih mera;
- Registrovati stanje oralne higijene pacijenata obolelih od epidermolysis bullosa dystrophica na sva tri pregleda;

- Uporediti i utvrditi da li je značajno promenjeno stanje oralne higijene pacijenata obolelih od epidermolysis bullosa dystrophica kroz sva tri pregleda u zavisnosti od sprovođenja preventivnih i profilaktičkih mera;
- Registrovati stanje gingive pacijenata obolelih od epidermolysis bullosa dystrophica na sva tri pregleda;
- Uporediti i utvrditi da li je značajno promenjeno stanje gingive pacijenata obolelih od epidermolysis bullosa dystrophica kroz sva tri pregleda u zavisnosti od sprovođenja preventivnih i profilaktičkih mera;
- Ispitati stanje i funkcionalnosti oralne sluzokože praćenjem promene intraoralnih i ekstraoralnih promena, kao i lokalizacije bula i ožiljaka kroz preglede.

Hipoteza istraživanja:

- Stanje oralnog zdravlja dece obolele od DEB je statistički značajno lošije od odgovarajuće kontrolne grupe zdrave dece;
- Stanje oralnog zdravlja dece obolele od DEB se kontinuiranom i redovnom primenom stomatoloških preventivnih i profilaktičkih mera može značajno poboljšati (statistički značajno se mogu promeniti parametri stanja oralnog zdravlja);
- Promene orofacijalnog sistema koje su uzrokovane osnovnom bolešću predstavljaju otežavajući faktor za održavanje higijene usta i zuba pacijenata obolelih od epidermolysis bullosa dystrophica;

U **Materijalu i metodama** detaljno je opisan dizajn studije uključujući način na koje je formiran uzorak studije, sprovođenje kliničkog ispitivanja i na kraju statistička obrada podataka. U okviru doktorske studije pregledana su ukupno 24 pacijenta obolela od epidermolysis bullosa dystrophica na Klinici za dečju i preventivnu stomatologiju Stomatološkog fakulteta, Univerziteta u Beogradu. Nakon dobijanja pisane saglasnosti za učestvovanje u studiji od strane roditelja, dati su im specijalno dizajnirani anketni upitnici na osnovu kojih se procenio nivo znanja i mišljenje roditelja o stomatološkoj zaštiti dece obolele od epidermolysis bullosa

dystrophica. Dalja procedura podrazumevala je klinički pregled obolelog pacijenta u okviru koga je ispitivano stanje oralnog zdravlja (stanje zuba, stanje oralne higijene, stanje gingive kao i stanje oralne sluzokože i mogućnost otvaranja usta). Mere primarne prevencije i profilaktičke mere bile su sprovedene kroz 3 kontrolna pregleda, na 6 meseci, u periodu od godinu i po dana i zabeležene su u stomatološki karton pacijenta. Mere sekundarne i tercijarne prevencije su bile individualno sprovedene prema potrebama pacijenta, nezavisno od kontrolnih pregleda i takođe su evidentirane u njegov stomatološki karton. Na prvom i ostalim kontrolnim pregledima bile su sprovedene profilaktičke mere, preventivne stomatološke mere i bio je dat savet o primeni preventivnih mera prema individualnim karakteristikama pacijenta.

U poglavlju **Rezultati** detaljno su opisani rezultati studije i prikazani tabelarno ili grafički. Prvo su opisani i prikazani rezultati dobijeni analizom upitnika, nakon čega su opisani i prikazani rezultati stanja zuba mlečne i stalne denticije pacijenata obolelih od epidermolysis bullosa dystrophica po pregledima kao i stanje zuba mlečne i stalne denticije zdrave kontrolne grupe na prvom pregledu. Dalje je prikazano i opisano poređenje stanja zuba mlečne i stalne denticije između obolele i zdrave kontrolne grupe na prvom pregledu nakon čega slede rezultati poređenja stanja zuba mlečne i stalne denticije, stanja oralne higijene, stanja gingive, stanja oralne sluzokože (intraoralnih i ekstraoralnih promena i njihove lokalizacije) kod pacijenata obolelih od epidermolysis bullosa dystrophica po pregledima u zavisnosti od sprovođenja profilaktičkih i preventivnih mera.

Diskusija je podeljena u celine i prati redosled rezultata studije. U ovom poglavlju kandidat detaljno tumači dobijene rezultate studije i poredi ih sa rezultatima dosadašnjih relevantnih istraživanja koja su se bavila sličnom problematikom, i daje smernice za dalja istraživanja. Naročita pažnja je posvećena detaljnom tumačenju načina sprovođenja preventivnih mera i postupaka koje su specifične i zahtevaju modifikaciju kod ove grupe pacijenata. Veoma je mali broj studija koje su se bavile ispitivanjem mogućnosti prevencije oralnih oboljenja kod dece obolele od epidermolysis bullosa dystrophica i to rezultatima ove studije daje posebnu težinu.

Zaključci daju odgovore na postavljene ciljeve i jasno su formulisani. Kandidat navodi da je od velike važnosti što ranije, nakon dijagnostikovanja oboljenja, kod ovih pacijenata implementirati preventivne i profilaktičke stomatološke mere kako bi se očuvalo zdravlje zuba i smanjila mogućnost nastanka karijesa i oboljenja parodontijuma. To je od izuzetnog značaja jer u starijem uzrastu promene koje nastaju kao posledica epidermolysis bullosa dystrophica, predstavljaju veliki, često nerešiv problem u stomatološkom zbrinjavanju obolelih pacijenata. Da bi se sve ovo ostvarilo kandidat upućuje na neophodnost blagovremene saradnje ordinirajućeg lekara i stomatologa, a takođe i na to da stomatološki preventivni program treba da postane obavezni deo protokola za kompleksno lečenje ovih pacijenata.

Literatura sadrži 111 bibliografskih jedinica iz relevantne literature.

U poglavlju **Dodaci** su priloženi model informacije za roditelje o istraživanju, specijalno dizajnirani anketni upitnici za potrebe ove studije, modifikovani studijski stomatološki karton pacijenta i obrazac za ispitivanje stanja oralne sluzokože.

U poglavlju **Biografija** su dati lični podaci o obrazovanju i stručnom usavršavanju kandidata.

Zaključak

Doktorska disertacija dr Aleksandre Čolović predstavlja dobro dizajniranu studiju koja daje značajan doprinos u oblasti proučavanja i prevencije oralnih oboljenja retkih bolesti. Komisija smatra da su ostvareni svi ciljevi postavljeni u prijavi doktorske disertacije, rezultati su jasno predstavljeni i interpretirani, a diskusija je detaljna i sveobuhvatna. Posebna težina i vrednost ove kompleksne doktorske disertacije jesu dobijene konkretne informacije i preporuke o mogućnostima i načinima sprovođenja preventivnih i profilaktičkih mera koje su zbog prirode osnovnog oboljenja modifikovane i specifične. Retke bolesti predstavljaju veoma slabo istraženu oblast ispitivanja, pogotovo sa stanovišta stomatoloških nauka i predstavljaju veliki izazov za stomatologa, pa je utoliko veći značaj ispitivane problematike i dobijenih naučnih rezultata.

Nakon uvida u dostavljeni tekst, komisija je jednoglasno ocenila da doktorska disertacija pod nazivom „**Mogućnosti prevencije oralnih oboljenja kod dece obolele od epidermolysis bullosa dystrophica**“ dr Aleksandre Čolović predstavlja originalno, samostalno i detaljno dokumentavano istraživanje.

Doktorska disertacija ispunjava sve kriterijume propisane Zakonom o Univerzitetu i statutima Univerziteta i Stomatološkog fakulteta u Beogradu. Na osnovu iznetog, predlažemo Nastavno-naučnom veću Stomatološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu da prihvati izveštaj i odredi datum javne odbrane ove doktorske disertacije.

U Beogradu, 8.5.2017.

Prof. dr Mirjana Ivanović

Univerzitet u Beogradu, Stomatološki fakultet,
Klinika za Dečju i preventivnu stomatologiju

Prof. dr Jelena Mandić

Univerzitet u Beogradu, Stomatološki fakultet,
Klinika za Dečju i preventivnu stomatologiju

Doc. dr Svetlana Popadić

Univerzitet u Beogradu, Medicinski fakultet,
Klinika za Dermatovenerologiju Kliničkog centra Srbije